Halebiting hos gris

ANDREW M. JANCZAK[1], MONA GJESTVANG[2], INGER LISE ANDERSEN[3] OG ADROALDO J. ZANELLA[1]
Norges Veterinærhøgskole, Insitutt for Produksjonsdyrmedisin[1], Helsetjenesten for svin[2], Universitet for Miljø- og Biovitenskap, Institutt for Husdyr og Akvakulturvitenskap[3]

Innledning

I løpet av dette året starter et nytt og spennende forskningsprosjekt på halebiting hos slaktegris. Halebiting er et alvorlig velferdsproblem for de affiserte dyrene og har økonomiske konsekvenser for produsenten knyttet til såkalte sekundærinfeksjoner og kassering av slakt. I Norge er forekomsten av halebiting/ korte haler registrert på slakteriene rundt 1-2%. I Finland ligger man på hele 11%. Fordi tallet for Norge er et gjennomsnitt kan forekomsten av halebiting i enkeltbesetninger ligge betydelig høyere, og vi vet at enkelte besetninger kan ha korte akutte perioder med meget store problemer med halebiting. Dette forskningsprosjektet tar sikte på å belyse årsaker til, og finne fram til effektive tiltak mot halebiting på gris. Det er en del av et stort nordisk samarbeidsprosjekt med samme formål (Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning) ledet av Professor Anna Valros i Finland. Alle de deltagende forskerne har et høyt nivå av kompetanse innen atferdsbiologi og dyrevelferd, genetikk, fysiologi, produksjonsbiologi, veterinærmedisin og økonomi, og vil som en samlet gruppe ha gode forutsetninger for å belyse årsaksforhold knyttet til halebiting, og foreslå praktiske tiltak mot halebiting.

Fokus i prosjektet

Prosjektet som helhet er delt opp i tre forskjellige områder med problemstillinger som er planlagt belyst i forsøk, spørreundersøkelser, feltstudier, og ved innsamling av informasjon fra slakterier. Arbeidet blir gjennomført som samarbeidsprosjekter i de fire nordiske land som er representert. Del 1 i prosjektet fokuserer på å undersøke, dokumentere og lete etter mulige forskjeller i hjernefunksjon hos slaktegris som er halebitere, hos individer som blir utsatt for halebiting, og hos normale slaktegriser. Man vil fokusere på genetiske, atferdsmessige og fysiologiske forskjeller, for å få en grunnleggende innsikt i mekanismene som ligger til grunn for halebiting på besetningsnivå. Spørsmål som stilles i del 1 av prosjektet knytter seg også til hvordan ernæringsmessige og miljømessige faktorer spiller en rolle i utvikling av halebiting.

Del 2 av prosjektet skal konsentreres mot de tiltak man iverksetter for å unngå halebiting i dag. Siden halekupering fortsatt praktiseres rutinemessig i Danmark, er dette et viktig tema i denne delen av prosjektet. Man vil undersøke hvordan griser bruker halen til kommunikasjon med andre individer, og hvordan

forskjellige grader av halekupering eventuelt forstyrrer denne kommunikasjonen. Et annet spørsmål som man vil forsøke å besvare er om og hvordan halekupering kan føre til ulike grader av stress og smerte hos grisen som blir halekupert. I tillegg skal man se nærmere på hvordan kort- eller langsiktig bruk av antimikrobiell behandling av halebitte individer kan brukes for å motvirke sekundærinfeksjoner og andre komplikasjoner assosiert med halebiting. Den 3 og siste delen av prosjektet fokuserer på forebyggende tiltak mot halebiting og økonomiske konsekvenser som følge av halebiting. Denne delen av prosjektet vil gå ut på å utvikle en modell som viser hvordan halebiting og forskjellige praktiske tiltak mot halebiting påvirker dyrevelferd og økonomi på besetningsnivå. Modellen kan bli et verdifullt grunnlag for vurderinger i forbindelse med hvordan endringer i miljø, fôring, røkt og stell påvirker dyrenes velferd og lønnsomheten for enkeltbesetninger. Modellen vil både ta utgangspunkt i eksisterende data og data samlet gjennom dette prosjektet. Arbeidet på modellen vil gjennomføres i tett samarbeid med svenske deltagere på EU-prosjektet 'On-farm Economic Implications of Improved Animal Welfare'.

Hovedmål i den Norske delen av prosjektet

I Norge skal vi stå ansvarlig for enkelte områder innenfor de ulike delene knyttet til prosjektet. Her i landet skal vi derfor i hovedsak ta sikte på

1) å få en helhetlig forståelse av miljømessige årsaker til halebiting basert på en spørreundersøkelse rettet mot produsenter, og

2) å teste hvordan hjernefunksjon, fysiologi og atferd er forskjellig for halebitere, halebitte individer, og normale dyr.

Det første punktet vil ta utgangspunkt i et maksimum antall deltagere og skal gi forskningsgruppa innsikt i hvilke anvendbare tiltak som kan rettes mot halebiting på besetningsnivå. Det andre punktet skal ta utgangspunkt i materiale fra ca 60 dyr samlet fra forskjellige besetninger, og gi en mer grunnleggende biologisk innsikt i grunnlaget for halebiting. Arbeidet som helhet skal munne ut i utvikling av en modell som beskriver de økonomiske konsekvensene av halebiting og tiltak som kan brukes mot halebiting. Resultatene, som skal vinkles mot forståelse og preventative tiltak, skal formidles fortløpende via publikasjoner og presentasjoner rettet mot veterinærer, rådgivere og produsenter.

Deltagelse fra produsenter

Deltagelse fra produsenter og rådgivere blir helt avgjørende for en vellykket gjennomføring av prosjektet. Vi vil trenge et bredt utvalg av representative produsenter som kan delta i spørreundersøkelsen. Vi vil også trenge hjelp fra produsenter, rådgivere og veterinærer til å identifisere utbrudd av halebiting, slik at vi får mulighet til å samle data på atferd og fysiologi på de gjeldende besetningene. Det siste vil delvis involvere registrering av atferd og miljøforhold på besetningen, og delvis kjøp av dyr til Norges Veterinærhøgskole slik at man

kan foreta innsamling av vevsprøver fra dyrene. Kontantgodtgjørelse for dette vil være konkurransedyktig sammenlignet med avregning ved levering til slakteri. Samtidig vil resultatene fra studiet som helhet komme produsentene til gode via utvikling og formidling av kunnskap om praktiske tiltak mot halebiting.

For at prosjektet skal være vellykket og komme næringen til gode ser vi frem til positiv respons og bred deltagelse fra produsentene. Skulle noen på bakgrunn av denne informasjon allerede nå være interessert i å delta i prosjektet er dere hjertelig velkommen til å kontakte helsetjenestekonsulenten på ditt slakteri, forsker Andrew Janczak (mobil: 41514939, e post: andrew.janczak@veths.no) eller Mona Gjestvang i Helsetjenesten for svin.

Andre deltagere i prosjektet

Finland:
Professor Anna Valros, Helskinki Universitet
seniorforsker Jarkko Niemi, MTT Agrifood Finland
forsker Alina Sinisalo, MTT Agrifood Finland
dosent Mari Heinonen, Helskinki Universitet

Sverige:
Professor Linda Keeling, Sveriges Landbrukshøgskole
PhD student Emma Brunberg, Sveriges Landbrukshøgskole
Seniorforsker Nils Lundeheim, Sveriges Landbrukshøgskole
veterinær Nils Holmgren, Swedish Animal Health Service

Danmark:
forsker Karen Thodberg, Aarhus Universitet
forsker Mette S. Herskin, Aarhus Universitet
forsker Henrik Elvang Jensen, København Universitet

Norway:
Veterinær Dipl. ECPHM Tore Framstad

Internasjonale deltagere i prosjektet er Professor Sandra Edwards i England, seniorforsker Hans Spoolder i Nederland og Dr Heng Wei-Cheng og Dr Holly L. Neibergs i USA.